

Sammanfattning
Rapport 2011:1

Innehåll i och användning av läromedel

En kvalitetsgranskning med exemplet kemi i årskurs 4 och 5

1 | Sammanfattning

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av läromedel i ämnet kemi i årskurserna 4 och 5.

Granskningen har fokuserat på relationen innehåll, användning och individanpassning. Ett särskilt fokus finns på framställningen av ämnet som sådant samt värdegrundsperspektiven genus och etnicitet.

Resultaten grundar sig dels på besök i 14 grundskolor och dels på en övergripande genomgång av de 12 läromedel som var de vanligaste förekommande blädderbara läromedlen på de besökta skolorna.

Stor variation. Variationen i bruket av läromedel på de besökta skolorna är stor och eleverna har i olika utsträckning tillgång till tryckta och andra läromedel. På de besökta skolorna låter man dock inte undervisningen helt och hållet styras av ett enda läromedel. Däremot finns det i det varierande läromedelsbruket en risk för att det ur ett ämnesinnehållsperspektiv skapas ett ytligt och fragmentariskt lärande, såvida det inte finns en genomtänkt strategi bakom läromedelsanvändningen. Skolinspektionen kan även konstatera att det är få skolor som använder digitala läromedel i ämnet kemi.

En tredjedel har otidsenliga läromedel. Skolinspektionens granskning visar vidare att drygt en tredjedel av de besökta skolorna inte ger eleverna tillgång till läromedel som är tidsenliga. På nästan hälften av skolorna har eleverna inte tillgång till läromedel som täcker väsentliga delar av ämnet eller förmedlar en fast och sammanhängande bild av ämnet.

Lärarna köper in. Ansvar för att köpa in läromedel ligger nästan uteslutande hos de undervisande lärarna. Rektorer styr visserligen läromedels-

inköpen genom att ange de ekonomiska ramarna, men i praktiken är de relativt lite involverade i de faktiska inköpen och därmed i valet av läromedel.

Få utvärderar läromedlen. Skolbesöken visar att skolorna inte genomför några systematiska utvärderingar av läromedlen. Eleverna används i mycket få fall som en kunskapskälla kring läromedlens funktion och ges oftast inte heller möjlighet att utvärdera läromedlen eller delta, efter mognad och ålder, när skolan köper in eller tar fram nya läromedel. Skolbesöken visar dessutom att det på cirka två tredjedelar av de besökta skolorna inte förs något resonemang om läromedlen utifrån vare sig ett genus- eller etnicitetsperspektiv.

Dålig anpassning. Granskningen visar sammantaget att läromedlen anpassas i allt för liten utsträckning till elevernas varierande förutsättningar och behov. Den övergripande analysen med fokus på genus och etnicitet pekar också på en tydlig ensidighet.

Den övergripande analysen av värdegrundsperspektivet i de mest frekvent förekommande läromedlen i ämnet kemi på de besökta skolorna visar bland annat följande:

- Etnicitet är i stor utsträckning frånvarande i de läromedel som används, vilket överensstämmer med läromedelsforskningens resultat.
- Antalet bilder på män överstiger överlag antalet bilder på kvinnor i läromedlen, precis som tidigare forskning visat. Dock visar en kvalitativ analys en förskjutning av balansen mellan kvinnor och män i senare läromedel.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.